

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТІ

УДК 378.091(477)

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.17075138>

Розвиток дистанційної форми здобуття освіти в педагогічних коледжах України на початку ХХІ століття

Вінтоняк Оксана Василівна,

кандидат філологічних наук, завідувач кафедри педагогіки та методик
навчання освітніх галузей і технологій початкової освіти,
Коломийський педагогічний фаховий коледж,
м. Коломия, Україна, <https://orcid.org/0000-0003-0040-3582>

Прийнято: 17.07.2025 | Опубліковано: 31.07.2025

***Анотація. Мета:** здійснити цілісний структурований аналіз основних етапів, напрямів, інструментів розвитку дистанційної освіти в педагогічних коледжах України в середині 2000-х – першій половині 2020-х рр. **Методи:** аналізу і синтезу, контент-аналізу, дискурс-аналізу – для вивчення документальних і наукових джерел, результатами онлайн-опитувань; термінологічного аналізу – для з'ясування категорійного аспекту дистанційної освіти; періодизації – для виявлення динаміки її розвитку; SWOT-аналізу – для характеристики ефективності дистанційного навчання. **Результати.** З'ясовано сутність дефініцій «дистанційна форма здобуття освіти», «дистанційна освіта», «дистанційне навчання», «цифрова освіта», «діджиталізація освіти», «цифрові освітні ресурси», «змішане навчання», «цифрова грамотність» та ін. Показано особливості запровадження та розвитку дистанційного навчання в педагогічних коледжах у середині 2000-х*

– 2010-х рр. та в першій половині 2020-х рр. Схарактеризовано напрацьовані в педагогічних коледжах моделі і досвід розвитку дистанційного навчання на основі використання популярних месенджерів, хмарних сервісів, соцмереж. Представлено результати SWOT-аналізу організацій дистанційного навчання в педагогічних коледжах України у 2022/2023 н.р. – 2024/2025 н.р. Показано стан і ефективність організації освітнього процесу на основі цифрових технологій і ресурсів у досліджуваних закладах освіти на основі аналізу даних онлайн-опитувань. **Висновки.** З'ясовано, що перший досвід упровадження дистанційної освіти в педагогічних коледжах у середині 2000-х – 2010-х рр. мав здебільшого фрагментарний і експериментальний характер. Відтак спричинені пандемією COVID-19 та запровадженням в Україні воєнного стану виклики і загрози зумовили її бурхливий розвиток. Якщо раніше він гальмувався через якість і обмеження доступу до інтернету, відсутність програмного й апаратного забезпечення, то на початку 2020-х рр. актуалізувалися проблеми психологічного та емоційного сприйняття дистанційного навчання учасниками освітнього процесу.

Ключові слова: педагогічні коледжі, дистанційне навчання, змішане навчання, професійна підготовка, заклад освіти.

Development of distance learning in pedagogical colleges of Ukraine at the beginning of the 21st century

Oksana Vintonyak,

Candidate of Philological Sciences, Head of the Department of Pedagogy and Teaching Methods of Educational Branches and Technologies of Primary Education, Kolomiya Pedagogical Vocational College,
Kolomiya, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0003-0040-3582>

Abstract. Purpose: to conduct a comprehensive and structured analysis of the main stages, directions, and tools for the development of distance education in pedagogical colleges of Ukraine from the mid-2000s to the first half of the 2020s.

Methods: analysis and synthesis, content analysis, discourse analysis were employed to study documentary and scholarly sources as well as online survey results; terminological analysis was used to clarify the categorical framework of distance education; periodization helped identify the dynamics of its development; SWOT analysis served to characterize the effectiveness of distance learning.

Results. The definitions of key concepts such as "distance form of education," "distance education," "distance learning," "digital education," "digitalization of education," "digital educational resources," "blended learning," and "digital literacy" were clarified. The study highlights the features of the implementation and development of distance learning in pedagogical colleges in the mid-2000s–2010s and in the first half of the 2020s. The research characterizes the models and experiences of distance learning developed by pedagogical colleges based on the use of popular messengers, cloud services, and social media. It also presents the results of a SWOT analysis of distance learning organization in pedagogical colleges of Ukraine during the 2022/2023–2024/2025 academic years. The current state and effectiveness of the educational process based on digital technologies and resources in the studied institutions were revealed through the analysis of online survey data. **Conclusions:** It was established that the initial experience of implementing distance education in pedagogical colleges during the mid-2000s–2010s was largely fragmented and experimental. Subsequently, the challenges and threats caused by the COVID-19 pandemic and the imposition of martial law in Ukraine triggered a rapid development of distance learning. While earlier progress had been hampered by limited internet access and lack of software and hardware, the early 2020s brought new challenges—particularly the psychological and

emotional perception of distance learning by participants in the educational process.

***Keywords:** pedagogical colleges, distance learning, blended learning, professional training, educational institution.*

Постановка проблеми. Актуальність і практична значущість порушеної проблеми зумовлюється низкою геополітичних, суспільних, освітніх, наукових чинників. По-перше, вона має важливе суспільно-політичне, правове, моральне значення, адже визначена в Законі України «Про фахову передвищу освіту» (2019) дистанційна освіта як одна з форм здобуття фахової передвищої освіти (ФПО) сприяє реалізації права громадян на доступну якісну освіту та її здобуття на безоплатній основі впродовж життя (ст. 3) [1]. По-друге, за доби державності України педагогічні училища, коледжі, технікуми, пройшовши складний шлях становлення, з ухваленням означеного акту нарешті посіли своє місце в національній системі освіти як фахові педагогічні коледжі (ФПК). Тож різні аспекти їх діяльності мають стати предметом спеціальних студій. По-третє, під впливом об'єктивних процесів розвитку інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) і глобальних геополітичних викликів дистанційна форма здобуття освіти стала одним з мейнстримів розвитку ФПК, спричинивши радикальні якісні зміни в характері організації освітнього процесу. Вивчення цього досвіду має важливе науково-теоретичне і практичне значення для вдосконалення освітньої діяльності не лише ФПК, а й інших типів закладів освіти за умов російсько-української війни та перспектив повоєнного розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Впродовж двох останніх десятиліть розвиток дистанційної освіти в Україні залишається предметом активного наукового дискурсу. Основним, домінуючим трендом стало її вивчення в контексті цифрової трансформації в сфері вищої освіти за умов

глобалізації та пов'язаних з цим викликів (А. Арешонков [2], В. Бабаєв, Т. Момот, Г. Стадник [3], О. Буйницька, Л. Варченко-Троценко, Б. Грицеляк [4] та ін.). В такому ракурсі науковці всебічно аналізують зарубіжні й вітчизняні теорії, концепції та практичні засади функціонування системи дистанційного навчання (Д. Зварич [5] та ін.), особливості її нормативно-правового регулювання у сфері розвитку відкритої освіти (В. Олійник [6]) та ін.). Практично-орієнтовану спрямованість мають студії, які розкривають особливості впровадження технологій дистанційного навчання в освітньому процесі ЗВО (А. Дем'янюк [7], Л. Ткаченко, О. Хмельницька [8]) та проблему формування цифрової компетентності педагогів і здобувачів освіти ЗЗСО і ЗВО (С. Толочко [9]) тощо.

Особливий інтерес для нашого дослідження становлять студії про розвиток дистанційної освіти за надзвичайних умов та кризових ситуацій, спричинених епідемією COVID-19 та запровадженням воєнного стану в Україні (І. Білоус, А. Дем'янюк, О. Кричківська [10], Н. Гуц, М. Ячменик, О. Руда [11], та ін.). Зокрема, науковці аналізують сучасні платформи дистанційної освіти та організаційно-педагогічні, інформаційно-технологічні, психологічні переваги й недоліки її впровадження у ЗВО. Ці питання та ефективність дистанційної форма здобуття вищої освіти загалом аналізуються за результатами опитувань викладачів і студентів вишів і коледжів (С. Мороз та ін. [12], Ю. Руденко та ін. [13]).

Означений історіографічний огляд свідчить, що різні питання розвитку дистанційної освіти вітчизняні науковці досліджують аспектно та в ракурсі її впровадження у ЗВО. У проєкції порушеної проблеми їй було присвячено понад 120 виступів на всеукраїнських конференціях «Фахова передвища і професійна освіта: теорія, методика, практика», що відбулися в 2020–2025 рр. З-поміж них відзначмо погляди та рефлексії, які розкривають питання теорії і практики та досвід організації дистанційного навчання у фахових коледжах в

період пандемії COVID-19 та запровадження військового стану в Україні (Н. Баланюк, В. Гераськіна, Н. Гуц, М. Горіховський, О. Діденко, Ю. Журавель, Н. Кулішова, Н. Лендрик, Г. Мосійчук, Л. Павлюк, Ю. Руденко, Ю. Цикалюк та ін.).

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми.

Представлений аналіз свідчить, що проблема розвитку дистанційної освіти в педагогічних коледжах у ретроспективі початку ХХІ ст. не стала предметом спеціального комплексного вивчення. Тому існує потреба заповнення цієї прогалини, зокрема, в плані цілісного аналізу етапів, напрямів, інструментів розвитку дистанційної освіти в педагогічних коледжах України та з'ясування термінологічного, технологічного, організаційного, психологічного, інших аспектів порушеної проблеми, а також ефективності організації освітнього процесу на основі цифрових технологій за оцінками його учасників тощо.

Формулювання цілей статті. Мета статті – здійснити цілісний структурований аналіз основних етапів, напрямів, інструментів розвитку дистанційної освіти в педагогічних коледжах України в середині 2000-х – першій половині 2020-х рр. Її досягнення передбачає розв'язання низки завдань: 1) з'ясування термінологічного аспекту порушеної проблеми; 2) показ технологічного компонента розвитку дистанційної освіти в педколеджах; 3) здійснення її SWOT-аналізу; 4) з'ясування за результатами онлайн-опитувань стану та ефективності організації освітнього процесу на основі цифрових технологій і ресурсів у досліджуваних закладах освіти.

Результати дослідження. Зважаючи на стан науково-теоретичного розроблення порушеної проблеми, вважаємо за доцільне дещо прояснити її термінологічний аспект. У положеннях про організацію освітнього процесу у ФПК утвердилося викладене в Законі України «Про освіту» (2017) визначення дистанційної форми здобуття освіти як індивідуалізованого процесу, що відбувається за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного

учасників освітнього процесу в спеціальному середовищі, яке функціонує на основі сучасних інформаційно-комунікаційних та психолого-педагогічних технологій (ст. 3) [1]. Є підстави говорити про синонімію дефініцій «дистанційна форма здобуття освіти», «дистанційна освіта» та «дистанційне навчання», якому дається аналогічне тлумачення в «Положенні про дистанційне навчання» (2013) МОН України [14].

Водночас вважаємо не виправданим ототожнення цих феноменів у деяких наукових студіях і нормативних документах, присвячених педагогічним коледжам, із двома близькими за значенням дефініціями. Ідеться про поняття «цифрова освіта» (digital education / digital learning), що позначає процес навчання на основі використання цифрових технологій, платформ, інструментів, середовищ для підвищення його доступності, персоналізації, якості й ефективності, та «діджиталізація», під яким розуміють цифрову трансформацію для спрощення доступу до інформації та спосіб приведення її різновидів у цифрову форму з використанням відповідних технологій [15].

Означеним феноменам притаманні такі сутнісні характеристики цифрових технологій, як мобільність, доступність, безкоштовність і зберігання та використання інформації незалежно від місця знаходження тощо. З появою хмарних технологій відпала потреба оновлення і встановлення їх програмного забезпечення. Слідом за типовим положенням Міністерства освіти і науки (МОН) України про організацію освітнього процесу в закладах ФПО (ЗФПО) [16] у документах педколеджів дистанційне навчання також стало розглядатися як окрема форма здобуття освіти та як використання технологій дистанційного навчання для забезпечення різних форм навчання. У цьому випадку припустимим є трактування «дистанційної форми здобуття освіти» як «форми організації освітнього процесу» у закладах вищої освіти (ЗВО), ЗФПО (І. Колесник [17, с. 156]), хоча друге поняття позначає освітні процеси іншого порядку.

За твердженням дослідників, найбільш загальні синонімічні поняття «цифрові освітні ресурси» та «інформаційні освітні ресурси» позначають збереження та передачу в цифровій формі будь-якої призначеної для освітніх цілей інформації [11, с. 2]. Засноване на телекомунікаційних технологіях і ресурсах інтернету з відповідними сервісами дистанційне навчання спричинило якісні зміни в структуруванні освітнього контенту та доборі методів, форм організації навчального процесу у ФПК.

У такому контексті комп'ютерні системи та програмне забезпечення, з одного боку, можна розглядати як об'єкт вивчення, що передбачає засвоєння знань, умінь, навичок роботи з ними, з іншого боку, як потужний засіб підвищення ефективності навчання. Позаяк цифрові технології стають «хмарними», їх сутнісними характеристиками є доступність, мобільність, можливість зберігання і використання інформації незалежно від місця знаходження, відсутність труднощів, пов'язаних з установленням і оновленням програмного забезпечення тощо. Тому одним з викликів та стрижнів успішної діджиталізації освітнього процесу стала готовність їх суб'єктів до цифрової трансформації, проєктування індивідуальної освітньої траєкторії та вибудовування взаємин на засадах педагогіки партнерства.

У середині 2010-х рр. актуалізувалася проблема формування цифрової грамотності учасників освітнього процесу як здатності розуміти та ефективно використовувати інформаційні технології і цифрові інструменти. Її розв'язання передбачає вироблення умінь шукати, оцінювати, обробляти та самостійно створювати і спілкуватися за допомогою цифрових засобів – комп'ютера, смартфона, вебресурсів, соціальних медіа тощо. Цифрова грамотність розвиває навички критичного мислення і аналізу, оцінювання інформації, створення власного контенту. Як ключова компетенція вона складається з інформаційної, медійної, комп'ютерної грамотності та охоплює цифрову продуктивність, кібербезпеку, приватність (К. Іванишен).

У середовищі освітян і науковців побутує уявлення, згідно з яким пандемія COVID-19 прискорила розвиток дистанційного навчання та зробила його «звичайним компонентом» освітнього процесу в ЗЗСО, ЗФПО і ЗВО. Однак їх успішне впровадження було б неможливим без попереднього понад десятилітнього досвіду. Онлайн-середовище в досліджуваних закладах освіти почало формуватися в 2006–2007 рр., зокрема, через упровадження елементів дистанційного навчання для студентів, що навчалися за індивідуальним графіком. Для цього створювали платформи дистанційного і змішаного навчання на базі LMS Moodle, готували відеокасети (ролики) з мікрозаняттями, експериментували з технологією «перевернутий клас» (flipped classroom), згідно з якою студенти спочатку знайомляться з новим матеріалом самостійно за допомогою відеолекцій, інших онлайн-ресурсів, а потім в аудиторії його обговорюють і виконують відповідні практичні завдання. У 2013–2014 рр. почали працювати з Google та за підтримки різних міжнародних структур на кшталт академії Cisco створювати власні корпоративні мережі тощо.

Отож пандемія COVID-19 актуалізувала і прискорила комплексне впровадження технології дистанційного навчання в освітній процес для забезпечення його безперервності та ефективності. Таку діяльність стимулював і унормовував наказ МОН від 16 березня 2020 р. «Про організаційні заходи для запобігання поширенню коронавірусу COVID-19», який рекомендував на період запровадження карантину забезпечити організацію освітнього процесу в ЗФПО із використанням технологій дистанційного навчання [18]. У такий спосіб Україна просувалася в контексті глобального тренду «революції дистанційної освіти», що охопив більшість країн світу.

На виконання зазначеного наказу адміністрації педагогічних коледжів ухвалювали рішення щодо реалізації комплексу заходів з упровадження дистанційного навчання з використанням електронних технологій. Як

впливає з представлених на їх головних сторінках ФПК матеріалів, заклади переважно переходили на офіційні онлайн-платформи хмарних сервісів Microsoft Office 365 і Google Apps та системи онлайн-конференцій Zoom і управління навчанням Moodle. Їх використовували для забезпечення безперервності навального процесу – від проведення лекцій, практичних занять і семінарів до контрольних заходів, практичної підготовки та атестації здобувачів освіти. Для розвитку цифрової грамотності викладачів і студентів улаштовувалися онлайн-семінари, готувалися відеоролики й інші методичні матеріали тощо.

У 2020–2021 рр. у педагогічних коледжах напрацьовувалися моделі дистанційного навчання, які передбачали використання популярних месенджерів, хмарних сервісів, соцмереж для реалізації різних методів і форм навчального процесу. Їхнє застосування здійснювалося у двох режимах: синхронному, коли всі учасники водночас перебувають у вебсередовищі для проведення відеоконференцій, вебінарів тощо, та асинхронному, коли вони взаємодіють із затримкою в часі для виконання завдань, оцінювання результатів навчання тощо.

Напрацьований під час пандемії COVID-19 досвід став основою для організації та розвитку дистанційного навчання в період запровадження воєнного стану в Україні. Його особливості в цей час зумовлювалися вимогами безпеки та погіршенням психічного здоров'я, що проявлялося в професійному вигоранні викладачів, апатії в студентів, підвищеній стресогенності, нервових розладах тощо. Для синхронізації та поліпшення якості освітнього процесу педагогічні коледжі стали переходити на єдині електронні платформи і цифрові ресурси на кшталт сервісів Classroom (інтегрує функційність Google для онлайн-навчання, включно з різними типами мультимедійних ресурсів. оптимізує співпрацю в діаді «викладач – студент»); Moodle (відкрита система управління, що уможливорює

використовувати широкий набір інструментів освітньої взаємодії); Zoom (забезпечує віддалену взаємодію учасників освітнього процесу, які можуть обмінюватися знаннями, використовуючи інтерактивні інструменти; підвищує доступність різних видів освіти); Classtime (забезпечує створення інтерактивних застосунків, зокрема, для реалізації стратегії індивідуального підходу), а також Prosvita, Edmodo, Microsoft Teams, Kwiga та ін.

Предметне вивчення практики впровадження дистанційного навчання в окремих закладах освіти засвідчує, що за умов пандемії COVID-19 та військового стану відбулася істотна модифікація організаційних засад освітнього процесу. Так, у Барському гуманітарно-педагогічному коледжі ім. М. Грушевського 2020 р. перебудували освітній процес у режимі онлайн з дотриманням усіх притаманних очному навчанню атрибутів: лекційні і семінарські заняття супроводжувалися обговоренням викладеного матеріалу й живим спілкуванням. Тривалість занять становила по 40 хв у режимах синхронному за допомогою Meet, Zoom та асинхронному на платформі Classroom. Для взаємодії учасників освітнього процесу, ведення е-журналів, залікових і екзаменаційних відомостей, обліку виконання навчальних планів тощо використовувалися цифрові інструменти платформи Google Workspace. Викладання навчальних дисциплін забезпечувалося підготовленими викладачами електронними навчально-методичними ресурсами. Здобувачі освіти отримували навчальні матеріали під час онлайн-занять шляхом передачі відео-, аудіо- та графічної і текстової інформації в синхронному або асинхронному режимах. Результати їх навчання з кожної дисципліни відстежувалися за допомогою системи підготовки тестових завдань EasyQuizzzy-2.0. Також використовувалися ресурси EdEra, Prometheus, відеоуроки з YouTube, on line-курси з підготовки до ЗНО, онлайн-тестування, перегляд уроків «Всеукраїнської школи on line» тощо. Навчальні матеріали та власні відеозаписи викладачів розміщувалися на їх персональних вебсайтах.

Попри складні умови пандемії, студенти брали активну участь і здобували перемоги в онлайн-конкурсах, олімпіадах, різного рівня змаганнях [19].

Як приклад трансформації навчального процесу в період воєнного стану відзначмо діяльність Бериславського ФПК, де з березня-квітня 2022 р. викладачі стали розміщувати навчальні матеріали у Google Classroom та хмарному навчальному середовищі Google Suite for Education. Їхня комунікація зі студентами здійснювалася через групи в соціальних мережах та під час синхронних занять через платформи Zoom і Meet. Постійно оновлювався сайт коледжу через розміщення інформаційних повідомлень для викладачів, абітурієнтів, здобувачів освіти та їхніх батьків за розділами «Методичний кабінет», «Вступникам», «Студентам», «Коледж сьогодні», «Публічна інформація». В окремих рубриках висвітлювалися знаменні дати і поточне життя закладу, новини, інноваційні технології в освіті тощо. Коледж активно репрезентували в соцмережах Instagram, Facebook, TikTok. Для створення безпечних умов не публікувалась інформація, що містила прізвища викладачів і студентів, які перебували в окупованій частині України [20].

На початку 2022/2023 н.р. більшість педагогічних коледжів, які перебували в умовно безпечних регіонах України, перейшли на змішану форму навчання, що передбачає поєднання технологій традиційних з інноваційними (дистанційне, електронне, мобільне навчання) задля створення гармонійного освітнього середовища, що інтегрує теоретичний і практичний складники професійної підготовки майбутніх фахівців. Через відсутність напрацьованих концепції, методології, досвіду змішаного навчання воно впроваджувалося дещо хаотично, навмання. Розуміючи його доцільність, викладачі інтуїтивно комбінували різні технології в інтегрований навчальний підхід, що поєднує традиційні методи роботи в аудиторії з комп'ютерно-опосередкованою діяльністю. Таким чином утверджувалося розуміння того, що таке «змішування» може бути ефективним завдяки комбінації очного і

дистанційного, структурованого та неструктурованого, самостійного й колаборативного навчання, користувацького контенту та зовнішніх матеріалів тощо (Г. Мосійчук [21, с. 153–154]).

Розвиток дистанційної освіти в період пандемії COVID-19 та воєнного стану в Україні зумовив поширення нових форм навчальної, начальної-методичної і наукової роботи. Звичним явищем у діяльності досліджуваних та інші закладів освіти стало проведення в онлайн-режимі відкритих занять, наукових конференцій, вебінарів, майстер-класів, переддипломної практики тощо. Досвід Харківського державного професійно-педагогічного фахового коледжу ім. В. І. Вернадського відображає загальні складності та інновації щодо проведення в 2022 та 2023 рр. у дистанційному форматі вступних кампаній від налагодження нових каналів комунікації (онлайн-зустрічі, спілкування в соцмережах тощо) до подання документів через е-кабінети та проведення вступних випробувань у вигляді індивідуальних онлайн-співбесід, оцінювання мотиваційних листів тощо [22].

Для визначення ефективності, прогалин, перспектив розвитку дистанційного навчання проведено SWOT-аналіз його організацій у педагогічних коледжах у 2022/2023 н.р. і 2024/2025 н.р. Для цього були адаптовані визначені в дотичних розробках (І. Вагнер [23], О. Герасимчук, С. Буснюк, І. Андрощук [13], М. Іващенко, Т. Бикова [24]) внутрішні і зовнішні чинники та критерії, що зумовлювали функціонування дистанційного навчання в закладах освіти різних рівнів (ресурси і їхня доступність; форми організації; освітні тренди; взаємини між учасниками освітнього процесу; суспільна ситуація тощо). Здобуті результати представлено в табл. 1.

Таблиця 1

Результати SWOT-аналізу організацій дистанційного навчання в педагогічних коледжах України у 2022/2023 н.р. – 2024/2025 н.р.

Сильні сторони (Strengths)	Слабкі сторони (Weakness)
<i>Внутрішнє середовище</i>	
<ul style="list-style-type: none"> - відсутність потреби постійного оновлення технічних засобів і ресурсів; - доступність відеоматеріалів для роботи з сервісами дистанційного навчання; - досвід і компетентності використання цифрових технологій навчання; - відкритість і зручність роботи з навчальним матеріалом; - швидка адаптація до освітніх і суспільних викликів та особливих умов і потреби кожного закладу освіти; - постійний контроль за діями учасників освітнього процесу та оцінювання його результатів навчання; - оптимізація використання навчального та особистого часу	<ul style="list-style-type: none"> - відсутність вербального зворотного зв'язку в діаді «викладач – здобувач освіти», їхнє перебування у відносній ізоляції; - втрата педагогічних кадрів та здобувачів освіти через вимушену міграцію; - знецінення престижу освіти; - різний стан матеріально-технічного забезпечення здобувачів освіти та педагогічних працівників; - труднощі в організації самостійної роботи студентів; - прогалини в організації та методології дистанційного навчання
<i>Зовнішнє середовище</i>	
Можливості (Opportunities)	Загрози (Threats)
<ul style="list-style-type: none"> - навчання в будь-якому місці та самонавчання в будь-який час; - розширення потенціалу організації освітнього процесу за рахунок доступності різних інформаційних ресурсів і технологій; - залучення гостьових викладачів і ІТ-фахівців, розширення цільової аудиторії; - постійне вдосконалення цифрової компетентності учасників освітнього процесу; - системний моніторинг ефективності викладання та результатів навчання	<ul style="list-style-type: none"> - зниження ефективності освітньої діяльності (асинхронна робота викладача і студента); - відсутність якісного 3G зв'язку у сільській місцевості; - недосконала нормативно-правова база та методологія організації дистанційного та змішаного навчання; - залежність від хмарних технологій, ризик втрати доступу до навчального матеріалу

Джерело: власна розробка авторки

Для з'ясування стану та ефективності організації освітнього процесу на основі цифрових технологій і ресурсів у досліджуваних закладах освіти цікавими й загалом валідними є результати низки проведених у фахових коледжах онлайн-опитувань [25, с. 89–90; 26]. Вони показали, що більшість педагогічних працівників усвідомлювали значущість цифрової компетентності, тому докладали зусиль для її підвищення через самостійне опанування ІТ-інструментами (60–65 %), проходження онлайн-семінарів,

курсів, які організували їхніх закладах освіти (98 %) або пропонували інші інституції (55–60 %). Найбільш популярнішими сервісами для використання в освітніх цілях були: Viber (98 %), електронна пошта (89 %), Google (59 %), Facebook (74 %), Zoom (69 %), Classroom (41 %), Telegram (21 %), Microsoft Teams (42 %), а також сайти рідного та інших закладів освіти (68 %). Респонденти вказували на представлення у відкритому доступі своїх навчально-методичних матеріалів, відео, е-підручників тощо.

Щодо застосовування різних типів електронних пристроїв комп'ютеру надавали перевагу викладачі (98 %), а смартфонам – студенти (87 %). Бажання продовжувати працювати дистанційно виявила чверть педагогічних працівників та понад 40 % студентів, а його категоричних противників практично не було. Режим змішаного навчання підтримало 93 % викладачів і 91 % студентів. Попри позитивне прийняття більшістю учасників освітнього процесу графіків дистанційного навчання, близько 15 % висловлювали невдоволення тим, що вони не відрізнялися від традиційного навчання, бо вимагало дотримання в часі розкладу занять, перерв, контролю знань. Респонденти відзначали потребу в якісному інтернет-зв'язку і технічних пристроях, які не завжди були доступними та забезпечували надійний зв'язок.

У середовищі освітян і науковців наростав дискурс щодо позитивних та негативних рис, наслідків дистанційного навчання. Його перебіг відображають матеріали всеукраїнських наукових конференцій 2020–2025 рр. з теорії, методики, практики розвитку ФПО, де питанням дистанційної освіти та її діджиталізації було присвячено понад близько 120 виступів учасників. До їх переваг зазвичай відносили: доступність, мобільність, гнучкість, інтерактивність, економічну ефективність, відсутність територіальних перешкод, можливість навчання без відриву від основної діяльності, самостійне планування часу і графіку навчання тощо. Серед недоліків акцентувалося на унеможливленні живого спілкування; обмеженнях щодо

формування практичних навичок та контролю результатів навчання; труднощах з ідентифікацією здобувачів освіти. Викладачі коледжів вказували на труднощі сприйняття великих текстів з монітору екрану, шкідливий вплив вай-фай і випромінювання на здоров'я, загрози щодо порушення зору та посилення ігрової залежності через гейміфікацію навчання тощо.

Висновки. За результатами нашого дослідження з'ясовано, що перший досвід упровадження дистанційної освіти в педагогічних коледжах у середині 2000-х – 2010-х рр. мав здебільшого фрагментарний і експериментальний характер. Відтак спричинені глобальною пандемією COVID-19 та запровадженням в Україні воєнного стану виклики і загрози зумовили її бурхливий розвиток. Якщо раніше він гальмувався зазвичай через якість і обмеження доступу до інтернету, відсутність програмного і апаратного забезпечення, то на початку 2020-х рр. актуалізувалися проблеми психологічного та емоційного сприйняття дистанційного навчання учасниками освітнього процесу. За складних екстремальних умов педагогічні коледжі нагромадили цінний досвід його організації на основі використання хмарних технологій і соціальних мереж. Це, з одного боку, оптимізувало підготовку майбутніх фахівців, з іншого – зумовило нові виклики і проблеми, зокрема в розвитку змішаного навчання.

Предметом подальших досліджень можуть стати проблеми реалізації індивідуального та студентоцентрованого підходів у контексті розвитку моделей дистанційного та змішаного навчання у ФПК.

Список використаних джерел:

1. Про освіту: Закон України від 5.05.2017 р. № 2145-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2017. № 38-39, ст. 380. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 18.05.2025).

2. Арешонков В. С. Цифровізація вищої освіти: виклики та відповіді. *Вісник НАПН України*. 2020. 2 (2). С. 1–6.
3. Бабаєв В. М., Стадник Г. В., Момот Т. В. Цифрова трансформація в сфері вищої освіти в умовах глобалізації. *Комунальне господарство міст. Серія: Економічні науки*. 2019. 2. С. 2–9.
4. Буйницька О., Варченко-Троценко Л., Грицеляк Б. Цифровізація закладу вищої освіти. *Освітологічний дискурс*. 2020. 1. С. 64–79.
5. Зварич Д. Основні теоретичні концепції та принципи системи дистанційного навчання. *Український педагогічний журнал*. 2023. № 2. С. 115 – 124.
6. Олійник В. Нормативно-правове регулювання дистанційного навчання в системі відкритої освіти. *Вісник післядипломної освіти. Серія «Педагогічні науки»*. 2022. Вип 19. С. 66–83.
7. Дем'янюк А. Інноваційність освітнього процесу в контексті застосування дистанційних технологій навчання. *Наукові інновації та передові технології*. 2023. № 4. С. 380–389.
8. Ткаченко Л. В., Хмельницька О. С. Особливості впровадження дистанційного навчання в освітній процес закладу вищої освіти. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2021. № 75. С. 91–96.
9. Толочко С. В. Цифрова компетентність педагогів в умовах цифровізації закладів освіти та дистанційного навчання. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка: Педагогічні науки*. 2021. № 13 (169), С. 28–35.
10. Білоус І., Дем'янюк А., Кричківська О. Дистанційна освіта в надзвичайних умовах та кризових ситуаціях. *Перспективи та інновації науки*. 2022. Вип. № 8. С. 99 – 109.

11. Гуц Н. А., Ячменик М. М., Руда О. Ю. Дистанційні платформи для навчання і саморозвитку здобувачів вищої освіти в умовах воєнного часу. *Академічні візії*. 2023. № 16. С. 1–8.

12. Мороз С. А., Романовський О. Г., Мороз В. М., Домбровська С. М., Грень, Л. М., Помаза-Пономаренко А. Л. Дистанційна форма здобуття вищої освіти: аналіз думки студентів щодо якості, переваг і недоліків. *Інформаційні технології і засоби навчання* 2020, Т. 79, №5. С. 286-295.

13. Руденко Ю. О., Семеніхіна О. В., Харченко І. І., Харченко С. М. Дистанційне навчання результати опитування викладачів і студентів коледжів. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2021. Т. 86. № 6. С. 313–339.

14. Положення про дистанційне навчання. Затверджено наказом МОН України 25.04.2013 № 466. URL: <https://iplex360.com.ua/npa.php?code=z0703-13> (дата звернення: 18.05.2025).

15. Цикалюк Ю. О. Цифрові технології в освітньому процесі коледжу. *Фахова передвища і професійна освіта: теорія, методика, практика: зб. тез Всеукр. наук. конф.* Київ: Науково-методичний центр ВФПО, 2020. С. 36–39.

16. Типове положення про організацію освітнього процесу в закладах фахової передвищої освіти. Затверджено наказом МОН України від 2 травня 2023 р. № 510. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1054-23#n4> (дата звернення: 18.05.2025).

17. Колесник І. М. Особливості дистанційного навчання у закладах фахової передвищої освіти в умовах воєнного стану. *Фахова передвища і професійна освіта: теорія, методика і практика* : матер. IV Всеукр. наук-практ. конф. Київ : Науково-методичний центр ВФПО, 2024. С. 155–158.

18. Про організаційні заходи для запобігання поширенню коронавірусу COVID-19. Наказ МОН від 16.03.2020. № 406. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0406729-20#Text> (дата звернення: 18.05.2025).

19. Звіт про діяльність Комунального закладу вищої освіти «Барський гуманітарно-педагогічний коледж імені Михайла Грушевського» 2020 р. URL: <https://www.bar-bgpk.com.ua> (дата звернення: 18.05.2025).

1. 20. Звіт про діяльність Бериславського фахового педагогічного коледжу імені В. Ф. Беньковського за 2022 рік. URL: https://docs.google.com/document/d/1lvQM1nhAREKnMg_3tvc4m8246uVEiBpq/edit?tab=t.0 (дата звернення: 18.05.2025).

21. Мосійчук Г. С. Особливості організації змішаного навчання у коледжі. Фахова передвища і професійна освіта: теорія, методика, практика: зб. тез Всеукр. наук. конф. Київ: Науково-методичний центр ВФПО, 2020. С. 152–157.

22. Ніколаєвська Г. Ю. Освітній процес у коледжі в умовах воєнного стану Фахова передвища і професійна освіта: теорія, методика і практика : матер. IV Всеукр. наук-практ. конф. Київ : Науково-методичний центр ВФПО, 2024. С. 81–85.

23. Вагнер І. М. SWOT-аналіз як інструмент стратегічного аналізу. *Вісник Криворізького економічного інституту КНЕУ*. 2009. № 4. С. 81–84.

24. Герасимчук О. О., Буснюк С. В., Андрощук І. І. Аналіз готовності педагогічних працівників до використання інструментів дистанційного навчання в освітньому процесі. *Фахова передвища і професійна освіта : теорія, методика, практика: матер. II Всеукр. наук.-практ. конф.* Київ: Науково-методичний центр ВФПО, 2021. С. 88–91.

25. Іващенко М. В., Бикова Т. Б. SWOT-аналіз процесу впровадження змішаного навчання в закладах вищої освіти. *Open educational e-environment of modern University*. 2018. № 5. С. 107–115.

26. Руденко Ю. О., Семеніхіна О. В., Харченко І. І., Харченко С. М. Дистанційне навчання результати опитування викладачів і студентів коледжів. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2021. Т. 86. № 6. С. 313–339. URL:

<https://www.researchgate.net/publication/357452741>
18.05.2025).

(дата звернення: